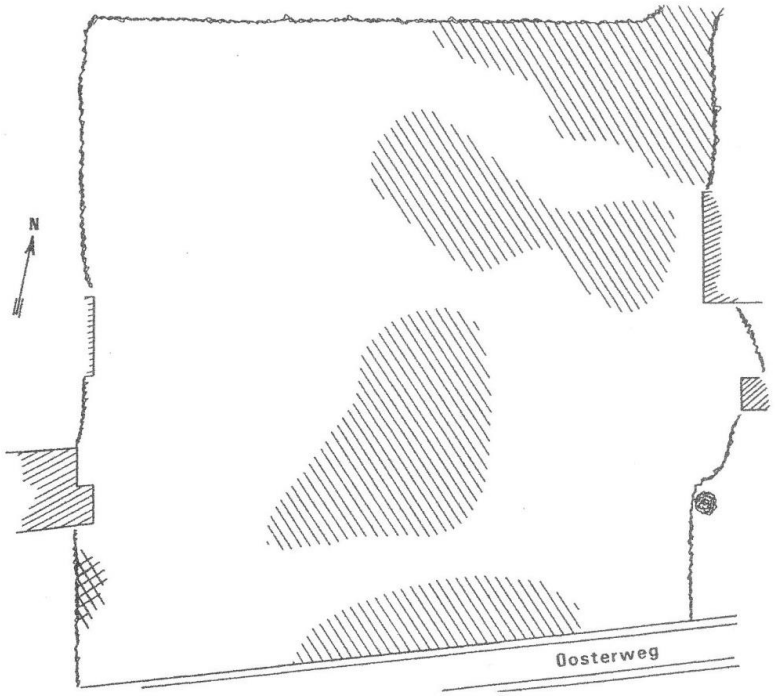
Bron: AWN-Jaarverslag 1992, pag. 19-24.

Middeleeuwse bewoning in Wijchen–centrum

W. Tuijn.

Na het opgraven van het grote Merovingische grafveld door de R.O.B. in het centrum van Wijchen, op de plaats waar een parkeergarage en winkelcentrum moest verschijnen, werd in de zomer van dit jaar de bouwput hiervoor uitgegraven (zie afb. 1). Diepte 2 à 3 meter, afhankelijk van de plaats van het naar het noord–oosten aflopende terrein. Een inmens karwei dat met drie graafmachines tegelijk werd uitgevoerd.

afb. 1 Bouwput parkeergarage in Wijchen–centrum.

– concentraties van vln. laat middeleeuwse bewoning.

– vonsten Klokbeker–kultuur.

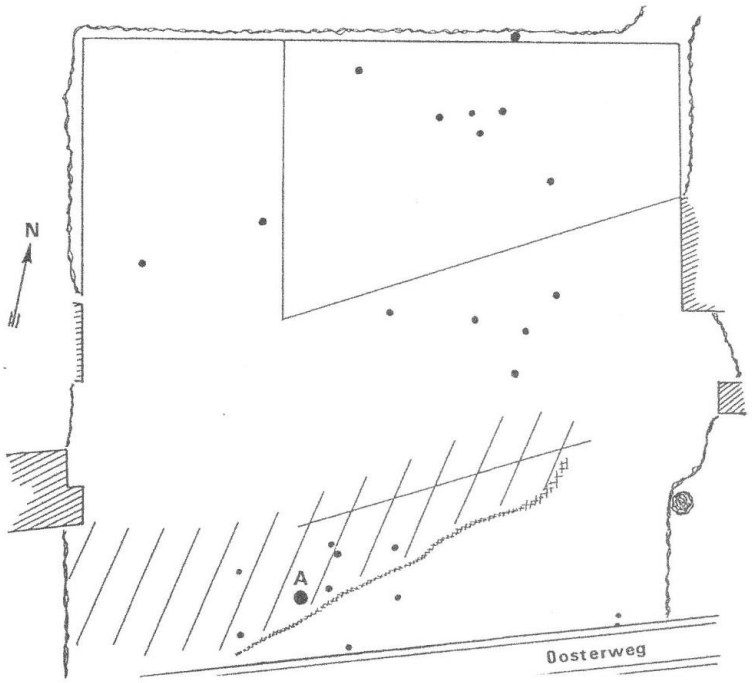
Dit was ook de reden dat voor archeologisch onderzoek door D. Jansen uit Wijchen weinig tijd over was, een echte haastklus! De aannemer Giesbers zal gedacht hebben, er is toch al uitgebreid opgegraven? In afb. 1 is aangegeven waar zich op 1 tot 1,5 mtr. diepte in het stuifzand laat Middeleeuwse bewoningsresten bevonden, te herkennen aan grondverkleuringen met daarin aardewerk fragmenten.
In de ZW–hoek van de bouwput op ongeveer 1 mtr diepte bevond zich ook een concentratie scherven uit de klokbeker–cultuur (zie j.v. 1991, blz 29, 1e proefsleuf).In afb. 2 is aangegeven wat zichtbaar werd op de bodem van de bouwput.
Een wel zeer groot aantal waterputten, nl. 24 stuks en één beerput moesten in hoog tempo worden doorzocht. Hieronder volgt de beschrijving van de inhoud van de div. putten.

A. Waterputten.

De putten staken nog 1 à 1.5 mtr in de bodem van de bouwput en waren gemaakt van uitgeholde boomstammen t.w. 20 stuks uit twee stamhelften.
3 stuks uit verscheidene stukken boomstam.
1 stuks uit 5 dikke, gebogen planken met ronde gaatjes met een diameter van 3 cm.
De diameter van de putten bedroeg gemiddeld 90 cm (van 70 tot 120 cm).
Daar de inhoud van de verschillende putten bij elkaar gevoegd was, ontstond er een groot probleem bij de beschrijving. Gelukkig was een aantal putinhouden alsnog te reconstrueren.
1. tenminste één put met Karolingische keramiek, Baddorf type W2A en W3A. datering:8B–9e eeuw.
2. één put met een compleet Paffrath kogelpotje (zie afb. 3). De kleur buiten is donkergrijs en van binnen en in de kern lichtgrijs. In de wand was een gaatje gestoten. Datering: rond 1200.
3. één put met een grijze, gedeeltelijk grijsbruine Pingsdorf tuitpot met bandvormig oortje en paarse verfspetters op de wand. de rand is sikkelvormig afgewerkt (zie afb. 4). Datering :12e eeuw.
4. één put met Pingsdorf scherven en een groot gedeelte van een witte Andenne kan, gedeeltelijk bedekt met gele loodglazuur en hier en daar groene kopervlekken. datering: 12e eeuw.
5. één put met veel grijsblauwe Elmpter waar, schoenfragmenten en Romeins bouwpuin w.o. tubuli. Datering: 13e eeuw.

B Beerput (zie afb. 2.A)

De beerput was uit baksteen gemetseld en had een diameter van ongeveer 1.50 mtr en liep nog tot 50 cm onder de bodem (ter plaatse 3m. onder het maaiveld) van de bouwput door.

afb. 2 Bodem van bouwput parkeergarage in Wijchen–centrum.

– huidige bebouwingen.

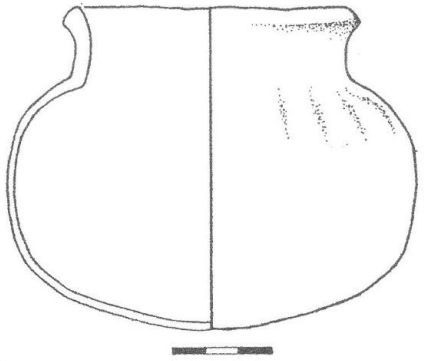

– oever van de oude waterloop.

– waterputten

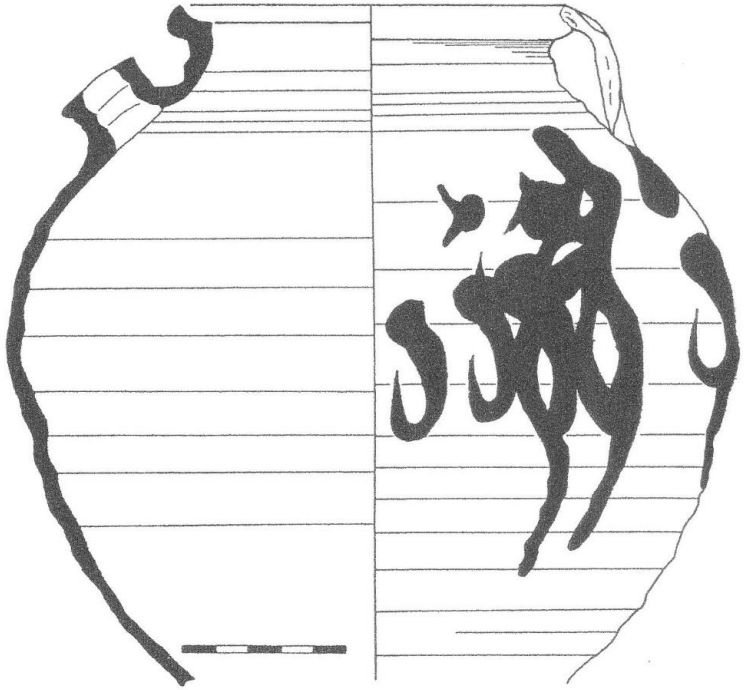
A – beerput.

– drassig gebied van oude waterloop.

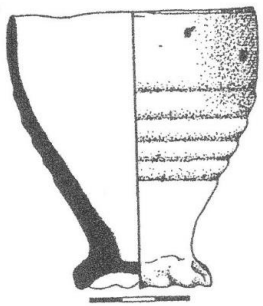
De bakstenen hadden het formaat 27 x 13 x 6 à 7 cm, volgens de tabel van Nijmegen van Clevis 1987 mag men ze dateren in 14–15 A !
De vulling van de put leverde het volgende op ;
1. Een steengoed tuitpot zonder oor en met grijsbruine zoutglazuur en ijzer engobe. fabricage in Raeren (?). datering: 15 bc (Clevis 1989).
2. Een steengoed drinkbekertje voor de helft met roodbruine zoutglazuur bedekt, uit Siegburg. Zie afb. 5. datering 15 bc (Clevis 1989).
3. Een rood gebakken grape, spaarzaam bedekt met loodglazuur en één worstoor. Zie afb. 6. datering: 14d–15a (Clevis 1989).
4. Resten van drie groene glazen bekers met hoog opgestoken bodem. Eén exemplaar heeft dikke, vanaf de bodem naar links draaiende ribbels. Zie afb. 7.
Een tweede exemplaar had dunne, naar rechts draaiende ribbels en een hoogte van 9 cm.
Het derde exemplaar had een gekruist ribbelpatroon en eenzelfde diameter als het eerste exemplaar. Datering: 14d–15A (Thijssen 1991).
Uit deze gegevens kan men konkluderen dat de beerput uit de eerste helft van de 15e eeuw dateert. Verder zijn er nog schoenleer stukken geborgen en een tweetal haarvlechten. Voor zaden analyse is een beermonster genomen. De Heer R. de Man, assistent archeobotanie van de R.O.B. heeft het volgende resultaat genoteerd.
De soorten samenstelling is normaal voor die tijd, er zitten ook geen spectaculaire soorten bij.
De gegeten granen, gerst, gierst en boekweit lijken het meest van de wintergraanakkers te komen getuige de vele zaden van de volgende (onkruid) planten: bolderik, korensla, korenbloem en schapezuring. De

afb. 3 Paffrath kogelpotje uit waterput

afb. 4 Pingsdorf tuitpot uit waterput.

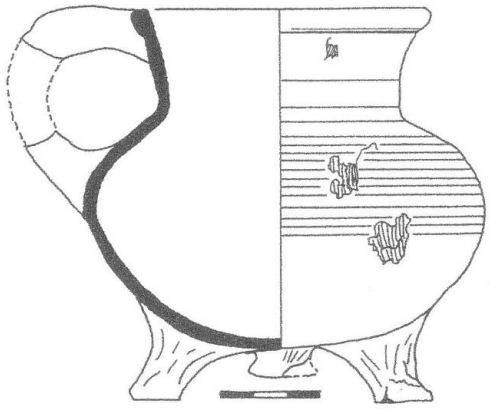
afb. 5 Steengoed drinkbekertje uit beerput.

eerste drie zijn voor de huidige tijd erg zeldzaam geworden. Wat verder opvalt is dat naast de granen vrij veel fruit gegeten is! Dit kan gekweekt zijn zoals appel, peer, pruim en kers of in het wild verzameld zoals braam, framboos en bosbes of aangevoerd uit het zuiden zoals druif en vijg. Ook maanzaad was aanwezig: voor de olie of als lekkernij. Verder zijn enkele zaden gevonden van zomergraan akkers, verstoorde plaatsen en natte bodems.

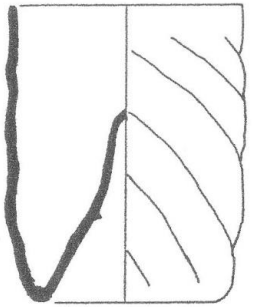
De beerput is een vreemde eend in de bijt tussen al die waterputten, alleen al vanwege de datering. Men kan zich ook afvragen waar het huis gebleven is dat bij deze put behoorde en omdat daar een zekere welstand aanwezig was moet het geen eenvoudig hutje zijn geweest.

Tot de M.E. bewoning behoren natuurlijk de waterputten. Het grote aantal toont aan dat de bewoning nogal intensief, maar vooral continu is geweest. de inhoud van de putten en van de hoger liggende bewoningslaag dateert de nederzetting van ongeveer 800 tot in de 14e eeuw.

Legt men afb. 1 en 2 over elkaar dan ziet men de waterputten zich rond de bewoningsplekken groeperen, zeer waarschijnlijk stonden daar dus ook de M.E. woningen.

afb. 6 grape uit beerput.

afb. 7 Groen glazen drinkbeker uit beerput. schaal 1:2

Lit. H. Clevis, Nijmegen, Investigations into the Lower Town between 1300 and 1500. In Ber. R.O.B. 1987, blz 294.
H. Clevis, Weggegooid en teruggevonden (Deventer) 1989 blz.78,95 en 87.
J. Thijssen, Tot de bodem uitgezocht (Nijmegen) 1991,blz 128.